

ELOGIU UNUI OM DE ȘTIINȚĂ CARE TRĂIEȘTE ÎN LUMEA REALITĂȚII ȘI A CONCEPTELOR: ACAD. GHEORGHE CHIVU

*Prof. univ. dr. Lucian CHIȘU
Institutul „George Călinescu” al Academiei Române
Muzeul Național al Literaturii Române
lucianchisu@gmail.com*

I. Între metodele, vechi și noi, prin intermediul cărora se pot verifica și stabili contribuțiile și vizibilitatea unui om de știință – dincolo de mediul în care activează –, două căi sunt de urmat. Prima, cea veche, are ca pas de început descinderea într-o mare bibliotecă, unde, dirijat de tematici și indici bibliografici, numele celui vizat poate fi găsit în „pereții” fișierelor bibliografice. Acolo, în preajma cărților, „căci nu e mai plăcută și dulce zăbavă decât cetitul”, cum ar fi spus Ion Neculce, se află, rânduite în ordinea apariției, informații despre cărțile, studiile, cercetările și, uneori, extrasele din articole, ale autorului.

Cea de a doua cale, modernă, este învârstată în pragul anului 1995, an din care fișierele bibliografice își opresc relevanța, transferând-o spațiului virtual, devenit referință a tehnologiilor biblioteconomice de vârf. Rafturile cu sertare bibliografice s-au mutat, inițial în „hard”-urile rețelei de computere, apoi în „i cloud”, un depozit nebulos, existent într-un server, undeva, de pe Terra, care poate fi accesat ori de câte ori este necesar, nu doar din camera de lucru, ci și din avion, tren sau de acasă. În alte formate decât cele consacrate de știința biblioteconomică, ideea de informație se regăsește în spațiul virtual, însă fără o selecție tematică, sortarea urmând principiul relevanței numerice, intens privilegiat ca sumă, când este vorba de economie și bani. Această

introducere atipică este consecința societății contemporane, la rândul ei atipică, dar singura în care trăim.

Revenind la intențiile care se află la originea textului nostru din *Laudatio*, am procedat pe cel două căi, constatând că, în cazul unui nume comun, deci frecvent în onomastica românească, chiar și tematicile bibliografice dau într-o ușoară suprapunere („fierbere”) informațională, în sensul că lucrurile se dezordonează de la sine: sunt prezenți mulți Gheorghe Chivu în cartoteca bibliotecii Academiei – unde am făcut experimentul – care au trăit laolaltă sau realizează un *continu-um*, unii medici, unii istorici, fizicieni, alții poeți, dar unul singur filolog. Dacă reperele biografice și profesionale și-au arătat eficiența, totuși... tematica bibliografică face un autentic melanj între poezii Gheorghe Chivu, vreo doi cu același nume, unul contemporan cu sărbătoritul. În cartoteca Bibliotecii Academiei filologul Gheorghe Chivu coabitează cu poetul omonim – diferențele sunt... enorme, o spunem în cunoștință de ambele situații – contribuțiile dumnealor împletindu-se și, din acest considerent, fiind greu de separat pe axa cronologică, așadar amestecați, ca și cum două tematici ar fi suturate epidermic. Nu ne-a fost, totuși, imposibil să facem operațiunea de separare a ... siamezilor și să constatăm că vizibilitate cărturărească a filologului apare în primii ani ai deceniului al optulea din secolul trecut și crește, continuă să sporească precum rostogolirea unui bulgăre bibliografic, în anii următori. Cea de a doua „vizibilitate”, calificată de noi „tehnologică” adaugă și mai mulți inefabil cătărilor lămuritoare, despre care știm că, oricât de favorabile ori nedrepte ar fi, reprezintă viitorul. În acestea, lingvistul și filologul Gheorghe Chivu apare consistent, fiindcă posibilitățile de filtrare și rafinare a informației, realizate de softurile IT-știlor, sunt cu mult mai performante. Totalizând cele mai reprezentative dintre aspectele profilului științific al celui astăzi omagiat, ele apar coalescent pe primele 10 pagini, din cele 520, și conțin toate informațiile în legătură cu persoanele cu același nume, de la foști lideri politici din regimul

comunist, până la posesorii aceluiași date de identitate, totuși comune, pe *facebook*.

II. Înainte de a schița profilul biografic-intelectual al acad. George Chivu, permiteți-mi să mai tulbur, timp de câteva rânduri, transparența în profunzime a apelor de mai sus. Fiind coleg, aproape un deceniu, cu dl. profesor Gheorghe Chivu la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei, am trăit – atât Domnia-sa, cât și eu – momente de derută, fiindcă unii dintre colegi, începând de la factorii de decizie și terminând cu secretariatul, ne încurcau numele, folosindu-l unul pentru celălalt. Înaintea celor care, vor fi gândind, (re)afirmăm noi: „diferențele sunt... enorme”. O spunem în cunoștință de cauză, adăugând că eroarea a fost foarte onorantă pentru subsemnatul.

1. Pentru a realiza profilul biografic-intelectual al celui care devine Doctor Honoris Causa al Universității „Valahia” din Târgoviște sunt necesare câteva precizări. Ele se află în strânsă determinație cu fenomenul literar și cu evoluția culturii române prin intermediul tiparului și al limbii naționale, deoarece au sprijinit întemeierea unor domenii ale spiritului, a unor discipline, profesii și preocupări comune, aparent identice, sau cel puțin interferente. Cum deja s-a afirmat, acestea pun în valoare o evoluție de care trebuie să se țină mereu seamă.

A. Ca literatura românească să aibă propria ei istorie, a fost necesar să treacă mai mult timp, de ordinul secolelor. Începuturile scrisului, ale tiparului și, apoi, ale literaturii de pe teritoriul României de azi poartă sigiliul destinului. Majoritatea covârșitoare a documentelor-manuscrite românești, cu doar câteva mici excepții, care premerg invenției tiparului cu litere mobile (Gutenberg, 1450/1453), ajuns pe teritoriul Țării Românești la distanță de o jumătate de secol, au fost scrise în alfabet chirilic. La originea biruinței scrisului în limba română stă paradoxul de a ne fi înfățișat spiritul nostru latin în veșmânt slavon. Abia pe la 1881, deci după câteva secole, a fost realizată tranziția la grafia latină și la alfabetul fonetic. Ceea ce se petrece

în cultura noastră după 1881 intră în sfera de aprecieri a istoricilor și criticilor literari, care îi proiectează referințele, încrengăturile, influențele ori antagonismele, stabilind individualizări și configurații originale, organizate sistematic. Rezultatele se cunosc: cele mai vechi cărți românești, ca și cele mai vechi manuscrise, scrise cu grafie slavonă și tipărite cu caractere (litere) chirilice își deschid ochiul vederii în interior numai unui număr foarte restrâns, îngrijorător de mic, de specialiști, în rândul cărora unul dintre cei mai apreciați este profesorul Gheorghe Chivu. Limba română literară și, ulterior, literatura ca fenomen artistic până la jumătatea secolului al XIX-lea se înfățișează într-o formă grafică inaccesibilă marelui public. Toate documentările deja operate, cât și noile dezvoltări, n-ar mai fi posibile fără contribuția unui mănunchi de specialiști, numiți în nomenclatorul profesiilor filologi. Metabolismul corpului numit limba română nu se poate dispensa, de rolul lor.

B. Apoi au intervenit decantările istoriei răsfrânte asupra celor două forme de manifestare din cultura română, intrate în atenția criticilor și istoricilor literari. Ceea ce îi desparte pe filologi de cei înainte amintiți este preocuparea lor pentru natura, altfel spus relieful palpabil al manifestării actelor de vorbire/scriere. Aceștia îl cercetează și investighează cu instrumente adaptate „geologiei literare” – dacă ni se permite termenul – în sensul că, înainte de a străpunge „roca” și scoate, spre studiu, un eșantion, nimeni nu poate face alegații despre structura constituentă. În știința filologică nimeni nu-și poate propune din capul locului ce să descopere, înainte de a cerceta un document. Chiar dacă filologii dispun de o vastă cultură a domeniului lor, prevalează realitatea, de care trebuie să se țină cont. Dimpotrivă, istoricii și criticii literari sunt preocupați de evoluția continuă a realității limbajului din punctul de vedere al ideilor filosofice, etice și morale, nu în cele din urmă artistice și estetice, încorporate fenomenului limbajului ca formă scriptică. Ei studiază în mod predilect diacronia ridicată la rang cultural, unind între ele porțiuni ideatice acoperite inițial de pete albe,

peste care (pro)pun desenul absent. În timp ce filologii fac o operațiune de recondiționare și conservare a zonei, concrete, „materiale”, din sfera culturii, istoricii și criticii literari refac ideea de coerență care stă la baza axiologică a dezvoltării spiritului uman, redând trecutului o logică a ideilor prin ...idei. Atât munca unora, cât și a celorlalți sunt la fel de importante, cu condiția ca filologii și istoricii literari să nu se ignore unii pe ceilalți, cum se spune, „de la înălțimea certitudinilor lor absolute”.

C. Marea deosebire dintre filologii și istoricii și criticii literari constă în abordarea profesională a unui domeniu, la prima vedere comun, totuși nuanțat și clar defalcat de semnificațiile noționale ale vocabulei istorie. Dacă din punctul de vedere al filologilor, istoria se află într-o relație de incluziune cu domeniul lor de cercetare. Pentru criticii literari, istoria s-a aflat, nu de puține ori, într-o relație de diversiune, ea fiind mai mult cronologie – lucru imposibil de evitat în orice context, pentru că ordonează și ierarhizează faptele – și, apoi, o proiecție panoramică în care detaliile sunt subordonate sistemului de generalizări tipice gândirii. Principalul defect al acestei viziuni îl constituie faptul că ea suferă de maladia idealității fiind totodată perfectibilă (deși, încă de la o primă vedere, termenii se anulează între ei). Fiind mult prea specializată și definitiv întoarsă cu fața spre trecut, pentru cititorul comun filologia apelează la stereotipii și clișee. Discursul ei, care era un bun comun în prima jumătate a secolului al XX-lea s-a îndepărtat de nivelul saussurian „parole” (limba „vie”, vorbită) devenind unul profesional, un jargon. Dar, ceea ce este și mai complicat, împărțindu-și conviețuirea cu critica și istoria literară în același areal intelectual – literatura artistică – percepția despre filologie a pasionaților scrisului și lecturii este că ea pare o știință aridă și, mai grav, după ce îi sparg capsula tare și lignificată, dau peste un fruct „amar”, care nu poate fi folosit decât în calitate de condiment în textele criticii și istoriei literare.

Granița dintre cele două profesii, de filolog și de istoric și critic literar, au în proprietate o mică fâșie de preocupări comune: edițiile critice. În acestea, rigoarea filologică a exactității sau

conformității peste timp, are rostul de a fixa date certe, științifice, coabitând cu interpretarea liberă și nu odată schimbătoare a ideilor. Nu este vorba, prin urmare, de un no mans's land, ci, dimpotrivă, de racursurile atât de utile perspectivelor de apropiere ori de adâncime ale fenomenului literar scris.

În loc de concluzii la acest al doilea aspect, amintim semnalul de alarmă tras în mediul academic chiar de unii dintre cei mai redevabili critici și istorici literari ai țării noastre. În acest moment nu avem specialiști pentru literatura secolelor al XIX-lea și înapoi spre începuturile scrisului și tiparului în cultura română. Fapt de o gravitate extremă. Numărul lor este atât de restrâns, încât însumează degetele de la o mână. Dacă n-ar acționa modestia, pe care cu toții i-o cunoaștem sub forma excesului de bună cuviință, am putea spune că unul dintre aceste „degete arătătoare” îl întruchipează profesorul Gheorghe Chivu.

III. Anvergura intelectuală a profesorului Gheorghe Chivu este una pe măsura vastelor și complexelor sale preocupări. Includem câteva dintre aspectele acestui punct. Profilului științific al celui astăzi omagiat, conține Lista-oglină a subiectelor tratate de-a lungul unei prodigioase cariere.

1. Profilul cărțurăresc se deschide cu investigarea creației poetice a lui Ion Barbu¹. Din numărul, cu totul reprezentativ, al celor 160 de texte științifice publicate de profesorul Gheorghe Chivu, ne atrag atenția și alte studii cu trimitere în zona istorico-literară², cărora li se adaugă interesul

¹ „Procedee artistice în stilul lui Ion Barbu”, în: *Limba română*, XX, 1971, nr. 3, pp. 247-257; „*Riga Crypto și Iapona Enigel - Luceafăr* cu rolurile inversate?”, în: *Limba și literatură*, 1975, nr. 1, pp. 123-129; „*Riga Crypto și Iapona Enigel. Observații stilistice*”, în: *Limba română*, XXIV, 1975, nr. 4, pp. 297-303.

² „Epitetul în opera scriitorilor romantici români”, în: *Studii de limbă literară și filologie, III*, Editura Academiei, București, 1974, pp. 9-46, „Metafora în opera scriitorilor romantici români”, în: LR, XXII, 1973, nr. 3, pp. 217-239, „Comparația în opera scriitorilor romantici români”, în: „*Limba română*”, XXIII, 1974, nr. 6, pp. 487-498.

manifestat filologic asupra traducerii Divinei comedii de către George Coșbuc în opt studii³ aplicate de-a lungul anilor asupra traducerii operei lui Dante Aligheri, care vor fi încununat prin îngrijirea (în 2005) a volumului de Opere G. Coșbuc, editat de FNSA, și a cărții poetului, Povestea unei coroane de oțel (la editura Nemira, 2007), ultima o ediție cu numeroase informații istorico-literare care pun într-o lumină specială această carte-inițiativă a lui G. Coșbuc. Nu ne putem refuza dorința de a aduce și în fața onoratei asistențe de astăzi, următoarea precizare făcută în paginile acestei cărți de îngrijitorul ei: „în timpul procesiunii de la Iași, când Ferdinand a devenit rege al României, acesta a purtat pe cap o coroană de oțel turnată din metalul tunurilor capturate la Plevna, iar regina una cu diademă.” Și nici faptul că în studiul care o însoțește sunt evocate fapte de vitejie, eroism, demnitate națională, ale căror semnificații ar fi binevenite și în zilele noastre. Alte cercetări foarte apropiate fenomenului literar și anume suprafeței comune pe care operează filologia și istoria, uneori critica literară, se referă la Dimitrie

³ „Manuscrisele „Divinei Comedii”. Elemente pentru o cronologie a traducerii datorate lui George Coșbuc”, în: G. Coșbuc, *Opere alese*, VII, București, 1985, p. XXI-XLIII; „G. Coșbuc. Un alt manuscris al traducerii *Divinei Comedii*”, în: „Manuscriptum”, XVI, 1985, nr. 2, pp. 45-56; „G. Coșbuc, traducând *Divina Comedie*. Proiectele unor ediții”, în: „Manuscriptum”, XVI, 1985, nr. 3, pp. 138-147; „Când a tradus George Coșbuc *„Divina Comedie”*”, în: *Limbă și literatură*, 1985, nr. 3, p. 358-363; „G. Coșbuc. Date noi despre versiunea definitivă a traducerii *Divinei Comedii*”, în: *Limbă și literatură*, 1985, nr. 4, pp. 514-518; „G. Coșbuc. Variante multiple pentru o ediție integrală a traducerii *Divinei Comedii*”, în: *Manuscriptum*, XVI, 1985, nr. 4, pp. 95-104; „Manuscrisele *Divinei Comedii*”, în: *Limba română* (Chișinău), XXIII, 2013, nr. 9-12, pp.149-162; „The name of the vils in the Romanian translation of The Divine Comedy”, în: *Name and Naming*, Ed. Mega, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2015, pp. 904-911 și versiunea „Numele dracilor în traducerea românească a *Divinei Comedii*”, în: *Limba română* (Chișinău), XXV, 2015, nr. 5-6, pp. 249-256.

Cantemir⁴. O serie de studii și articole, îndeajuns de numeroase, încât să descrie sub aspect filologic secolele al XVIII-lea și al XIX-lea⁵, le prefațează pe cel consacrate lui Eminescu⁶.

2. Lista trebuie completată în continuare cu titlurile cercetărilor (edițiilor) personale: *Limba română – de la primele texte până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice*, Univers Enciclopedic, București, 2000, 157 p.; *Codex Sturdzanus*. Studiu lingvistic, studiu filologic, ediție de text și indice de cuvinte, Editura Academiei, București, 1993, 522 p.; și, revenind asupra cercetărilor personale, reamintim pe George Coșbuc, *Opere, I. Poezii, II. Proză, III. Traduceri. Divina Comedie*. Comentariu la *Divina Comedie*, Ediție critică,

⁴ „Influențe folclorice în *Istoria ieroglifică*”, în: *Comunicările „Hyperion”*, 7, 1998, pp. 43-49; „Dimitrie Cantemir și stilurile limbii române literare vechi”, în: *Comunicările „Hyperion”*, 9, 2000, pp. 153-161; „Dimitrie Cantemir și limba română literară veche”, în: *Limba română* (Chișinău), XVII, 2007, nr. 10-12, pp. 133-140; „Dimitrie Cantemir și dezvoltarea limbii române literare vechi”, în: *Filologia română. Realizări și perspective în context european*, Chișinău, 2008, pp. 98-105 (reluare în formă parțial modificată a studiului apărut în *Limba română* (Chișinău), XVII, 2007, nr. 10-12, pp. 133-140); „Modele stilistice de origine folclorică în *Istoria ieroglifică*”, în: *Analele Universității de Vest din Timișoara. Științe filologice*, XLVIII, 2010, pp. 135-144; „Dimitrie Cantemir și înnoirea limbii române literare vechi”, în *Dimitrie Cantemir*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2011, pp. 125-139, „Dimitrie Cantemir et le renouvellement de l’ancien roumaine littéraire”, în: *Synthesis*, XXXIX, 2012, pp. 3-12.

⁵ „Versuri satirice cu pretext medical din prima jumătate a secolului al XVIII-lea”, în: *Limba română*, XXXIII, 1984, nr. 2, pp. 133-136; „Valori stilistice ale ortografiei în scrieri beletristice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea”, în: *Analele Universității Hyperion. Filologie*, [2005], pp. 23-32; „Traduceri și traducători în scrisul beletristic din secolul al XVIII-lea”, în: *RITL, An X*, nr. 1-4, 2016.

⁶ „O modernizare în editarea poeziei eminesciene: *sunt, suntem, sunteți*”, în: *Studii și cercetări lingvistice*, XLIII, 1993, nr. 4, pp. 283-288; „Eminescu și scrisul vechi românesc”, în: *Comunicările „Hyperion”*, 10, 2001, pp. 91-104.

Fundația Națională pentru Știință și Artă – Univers Enciclopedic, București, 2006-2007, 2013, 1085 p. (I), 1251 p. (II), 1806 p. (III); George Coșbuc, *Povestea unei coroane de oțel*, Ediție, postfață, note și glosar, Nemira, [București], 2008, 247 p., sau *Vechi texte românești. Contribuții filologice și lingvistice*, Editura Academiei Române, București, 2015, 312 p., ***Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române***, Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție, indici și glosar, Editura Academiei Române, București, 2008, 389 p.

3. În ceea ce privește contribuțiile de grup, trebuie observat, în directă legătură cu evoluția științei în contemporaneitate, se face remarcată tendința de concentrare la nivel global a cercetărilor instituționale (colective). În acest context, numele profesorului Gheorghe Chivu este asociat altor specialiști din domeniul filologiei. Astfel se procedează în toate domeniile de activitate ale cunoașterii, fiindcă marile proiecte solicită energii pe măsură, dezvoltate prin unirea de forțe. Când autorul elaborează studii individuale, subiectul devine unul al cercetării de tip microscopic, în sensul că sub lentilele măritoare ale științei filologice sunt poziționate eșantioane despre care, în urma unei analize atente, se trag concluzii pe termen lung. În schimb, ca membru în echipele de colaboratori, profesorul Gheorghe Chivu poate fi considerat, prin contribuțiile sale, un dăruitor bucuros să împărtășească și altora ceea ce studiază, ceea ce a aflat prin cunoaștere, altruismul fiind una dintre expresiile superioare ale conduitei în știință.

Ca o primă observație demnă de semnalat, numărul contribuțiilor profesorului Gheorghe Chivu crește în mod accelerat odată cu maturizarea sa profesională, evidențiind, pe lângă activitatea de la catedra universitară, care este una individuală, și pe aceea, planificată pe termen lung, în cadrul Institutului de lingvistică „Jordan-Rosetti” al Academiei. Fără a intra în natura subiectelor abordate, nu se poate trece cu vederea că laborioasa dumnealui activitate într-un domeniu atât de puțin frecventat de contemporani – despre care iubitorii lecturii stăruie în impresia, falsă și oarecum generalizată, că am avea cu toții

competențe –, repetăm că laborioasa sa activitate, meritele proprii și contribuțiile originale, a fost încununată cu atribuirea, celui despre care scriem aceste rânduri, profesorul Gheorghe Chivu, titlului de membru corespondent al Academiei în anul 2010.

Dintre colaborările, unele restrânse, altele de grup științific, rețin atenția colaborările în chestiuni referitoare la editarea textelor vechi⁷, precum și cele la istoria și stilurile⁸ limbii literare.

⁷ *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, București: Editura Academiei, 1979, 499 p. (în colaborare cu Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareș și Alexandra Roman Moraru), *Pravila lui Coresi*. Text stabilit, studiu lingvistic și indice, în Coordonatori: Ion Gheție și Gheorghe Chivu (în colaborare cu Ion Gheție, Magdalena Georgescu, Alexandra Moraru, Emil Suci, Mirela Teodorescu, Floarea Vîrban și Florentina Zgraon); *Limba română – de la primele texte până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice*, București: Univers Enciclopedic, 2000, 157 p.; *Institutiones linguae Valachicae. Prima gramatică a limbii române scrisă în limba latină*, Ediție critică, Revizia și traducerea textului latin, Lucia Wald, București: Editura Academiei Române, 2001, 165 p.; Ion Budai-Deleanu, *Opere. Țiganiada, Trei viteji, Scrieri lingvistice, Scrieri istorice, Traduceri*, Ediție și note de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel. Studiu introductiv de Eugen Simion, București: Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, 2011, 1354 p.; „Literatura română veche. Priorități ale cercetării academice actuale”, în: RITL, An VI, nr. 1-4, ianuarie-decembrie, 2013; *Vechi texte românești. Contribuții filologice și lingvistice*, București: Editura Academiei Române, 2015, 312 p.

⁸ *Bibliografia filologică românească. Secolul al XVI-lea*, Editura Academiei, București, 1974, 171 p. (în colaborare cu Mariana Costinescu); *Texte românești din secolul al XVI-lea* (coord. Ion Gheție), București: Editura Academiei, 1982, p. 129-257; *Cele mai vechi texte românești. Contribuții filologice și lingvistice*, Tipografia Universității București, 1982, 374 p. (în colaborare cu Emanuela Buză, Mariana Costinescu, Ion Gheție, Alexandru Mareș, Alexandra Roman Moraru și Florentina Zgraon); *Dicționarul împrumuturilor latino-romanice în limba română veche (1421-1760)*, București: Editura Științifică, 1992, 367 p. (în colaborare cu Emanuela Buză și Alexandra Roman Moraru); *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, București: Editura Academiei, 1997, 496 p. (în colaborare cu Mariana Costinescu, Constantin Frâncu, Ion Gheție, Alexandra Roman Moraru și Mirela Teodorescu), *Contribuții la studiul limbii române literare. Secolul al XVIII-lea (1688-1780)*, Cluj-Napoca: Editura Clusium, 2000, 313 p.

IV. Alte idei, de primă însemnătate, asupra cărora din motive de timp alocat acestui eveniment, dar și de restrânsă competență într-un domeniu care a devenit „ocult” multora dintre criticii și istoricii literari (breaslă căreia năzuim să aparținem), sunt cele referitoare la fixarea cu mult înapoi în timp a conceptului de stil în limba noastră literară. Pornind de la o seamă de exemple, atent alese din lexicul vechi și prea puțin diversificat social, din texte românești scrise cu secole în urmă, situații exhaustiv comentate, profesorul Chivu avansează cu argumentele sale această idee de pionierat.

Alături de alți cercetători-filologi, profesorul Gheorghe Chivu are însemnate contribuții, cu privire la importanța literaturii religioase în procesul de formare a limbii noastre literare, considerând-o, ca și aceia care îmbrățișează punctul de vedere comun, de asemenea, un concept valid și unul dintre pilonii de susținere cei mai puternici ai limbii noastre literare și ai culturii formative românești, subiect trecut aproape cu vederea de istoricii literari, din păcate.

Am lăsat la urmă o revelație asupra formării conștiinței poetice a românilor pe care o datorăm academicianului Gheorghe Chivu, semnalată, iată, de un filolog și preluată apoi copios de corifeii critici și istoriei literare. Definiția poeziei, așa cum a formulat-o Ioan Cantacuzino în ale sale *Poezii noo*, apărute între 1792 și 1796: se referă la „oareșcare răsfățare a chibzuirii”, care „întrupează neîntrupiri și iconește nevediri”. Genial efort de sinteză a ideii de artisticitate, realizată dintr-un material amorf și greu modelabil.

Galileo Galilei a spus, cândva, că „matematica este limbajul în care Dumnezeu a scris universul”. De la invenția tiparului încoace, prin întunericul mileniilor strălucește fără a cunoaște odihna constelația miliardelor de tomuri care formează Galaxia Gutenberg, după cum a numit-o Marsall McLuhan. Metaforic vorbind, sărbătoritul nostru poate fi considerat un astronom-filolog, un om de știință cu privirea ațintită spre îndepărtatele lumini, acele vechi-tremurătoare

străluciri de pe firmamentul limbii române. Nu vom da, însă, ca o afirmație alternativ-compensativă, că noi, criticii și istoricii literari, într-o calitate foarte asemănătoare filologilor, facem astrogramele momentului.

De aceea, profesorul Gheorghe Chivu merită toată admirația, prețuirea și recunoștința noastră.